

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

گزارش روند تغییرات برخی شاخص‌های مهم بخش حمل و نقل ریلی
در بازه زمانی "۱ آذر ماه ۱۴۰۰ تا ۳۰ آبان ۱۴۰۱" و مقایسه آن با سه بازه زمانی مشابه قبل

منبع: ماهنامه‌های آماری شرکت راه آهن ج.ا.ا.

مقدمه

سوم دی ماه ۱۴۰۱، انجمن صنفی شرکت های حمل و نقل ریلی و خدمات وابسته در نامه ای به آقای دکتر بذرپاش وزیر جدید راه و شهرسازی پیشنهاد نمود دستور دهد نظام درستی برای ارزیابی عمل کرد راه آهن برقرار گردد. این پیشنهاد از آن رو مطرح شده بود که بعضاً مشاهده شده است شرکت راه آهن ج.ا.ا، در تشریح عملکرد بخش ریلی و عمدتاً در توضیح موفقیت های خود، در زمان های مختلف شاخص های متفاوت و غیرثابتی را به کار می برد و گاه با تفاسیر جهت دار، تصویر ناکاملی از واقعیات را نشان می دهد تا کلیت کارنامه ی عمل کرد خود را مثبت و موفق جلوه دهد.

برای مثال، بعضاً آمار خرید واگن و لکوموتیو از سوی بخش خصوصی، با برگزاری مراسم افتتاحیه به عنوان موفقیت راه آهن جلوه داده می شود در حالی که این سرمایه گذاری از سوی بخش خصوصی انجام می شود و راه آهن نه فقط در آن سهمی ندارد، بلکه در سال های اخیر به دلیل سستی در پی گیری وصول عواید ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر، حمایتی از بخش خصوصی نکرده است. در نمونه ای دیگر، رشد حدود ۵۰ درصدی جابه جایی مسافر ۸ ماهه امسال نسبت به سال گذشته به عنوان موفقیت راه آهن گزارش شده است در حالی که قدری تعمق نشان می دهد که این رشد صرفاً ناشی از رفع محدودیت های کرونایی و در نتیجه تکمیل صندلی های خالی قطارها بوده است. داده ها نشان می دهند که از یک سو این رشد حدود ۵۰ درصدی در بخش جاده ای نیز رخ داده و از سوی دیگر، عمل کرد جابه جایی مسافر ریلی هنوز از رکورد قبل از کرونا کمتر است.

آمارهای بخش بار نشان می‌دهد که در بازه زمانی ۸ ماهه نخست سال جاری، به موازات کاهش ۹ درصدی حمل بار ریلی، بخش جاده‌ای توانسته است ۴ درصد رشد نسبت به مدت مشابه سال قبل تجربه نماید. این بدان معناست که علی‌رغم هدف گذاری رشد سهم بخش ریلی از کل حمل بار زمینی کشور، این سهم در مدت یاد شده از ۱۱.۲ درصد به ۱۰ درصد تنزل یافته است.

انجمن معتقد است نبود نظام انتشار منظم آمار از یک سو و از سوی دیگر فقدان نظام درست ارزیابی عمل کرد بخش ریلی کشور منجر به پنهان‌سازی واقعیت‌های این بخش مهم می‌شود و فرصت درمان بحران‌های فزاینده‌ی این بخش را از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان می‌گیرد. از همین روی گزارش حاضر با استفاده از داده‌هایی که عمده آن‌ها در ماهنامه‌های آماری راه آهن وجود دارد، می‌کوشد تا با در نظر گرفتن **بازه زمانی حضور مدیریت جدید راه آهن** و مقایسه عمل کرد در این بازه با دوره‌های مشابه گذشته، تصویری اگرچه نه چندان کامل، اما حاوی مهم‌ترین متغیرهای سازنده چهره بخش حمل و نقل ریلی را نمایش دهد. امید است دستگاه‌های ذیربط با ملاحظه این گونه تحلیل‌ها، مسیر رشد اقتصادی-اجتماعی کشور را هموارتر سازند.

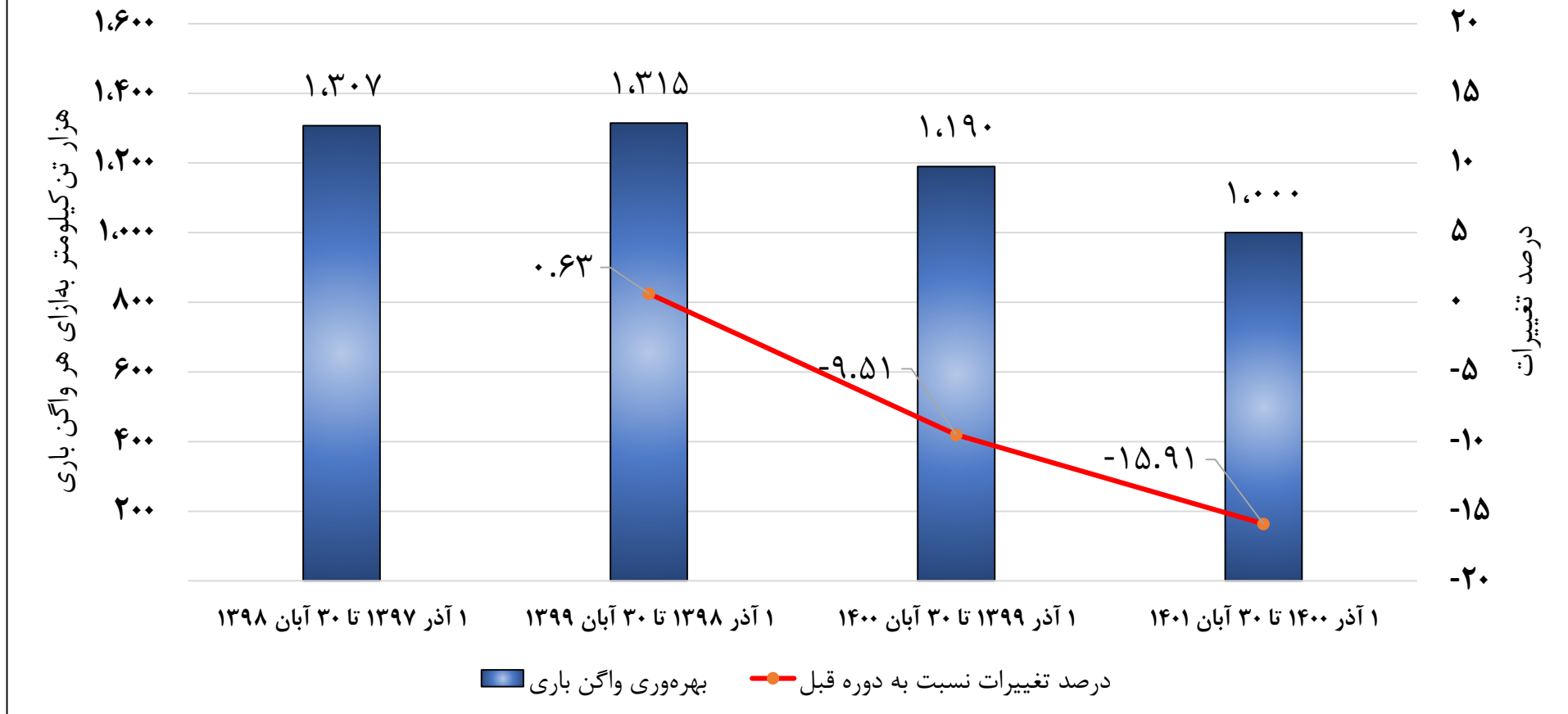
شاخص های بخش باری

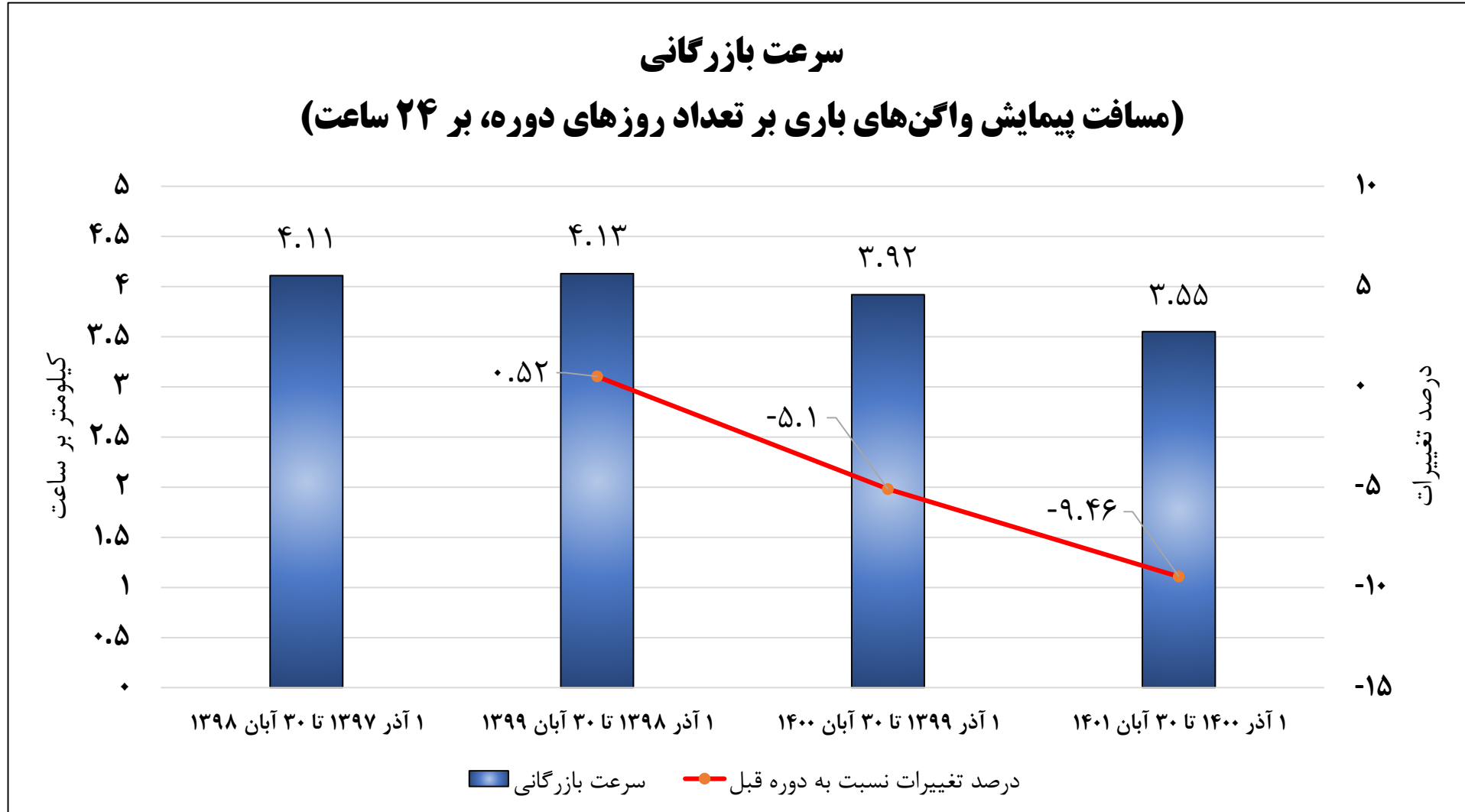
شاخص های بخش مسافری

شاخص های بخش نیروی کشش

شاخص	واحد	۱ آذر ۱۳۹۷ تا ۳۰ آبان ۱۳۹۸	۱ آذر ۱۳۹۸ تا ۳۰ آبان ۱۳۹۹	۱ آذر ۱۳۹۹ تا ۳۰ آبان ۱۴۰۰	۱ آذر ۱۴۰۰ تا ۳۰ آبان ۱۴۰۱
تن کیلومتر کل	میلیون تن کیلومتر	۳۴/۲۴۸	۳۴/۸۳۵	۳۴/۵۱۲	۳۰/۳۸۱
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۱.۷۱	-۰.۹۳	-۱۱.۹۷
تن کیلومتر داخلی	میلیون تن کیلومتر	۳۳/۲۳۸	۳۴/۳۶۱	۳۲/۱۴۰	۲۸/۳۴۱
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۳.۳۸	-۶.۴۶	-۱۱.۸۲
تن کیلومتر ترانزیت	میلیون تن کیلومتر	۱۰۱۰	۴۷۴	۲۳۷۲	۲۰۴۰
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۵۳.۰۷	۴۰۰.۴۲	-۱۴.۰۰
جمعیت واگن‌های باری	دستگاه	۲۵/۴۳۹	۲۶/۱۳۵	۲۷/۰۱۵	۲۸/۳۲۸
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۲.۷۴	۳.۳۷	۴.۸۶
مسافت پیمایش واگن‌ها	میلیون کیلومتر	۹۱۶	۹۴۶	۹۲۸	۸۸۱
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۳.۲۸	-۱.۹۰	-۵.۰۶
بهره‌وری سالیانه واگن‌های باری	هزار تن کیلومتر به ازای هر واگن	۱/۳۰۷	۱/۳۱۵	۱/۱۹۰	۱/۰۰۰
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۰.۶۳	-۹.۵۱	-۱۵.۹۱
سرعت بازرگانی	کیلومتر بر ساعت	۴.۱۱	۴.۱۳	۳.۹۲	۳.۵۵
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۰.۵۲	-۵.۱۰	-۹.۴۶

بهره‌وری سالیانه واگن‌های باری (تن کیلومتر سالیانه بار داخلی بر تعداد کل واگن‌های باری)

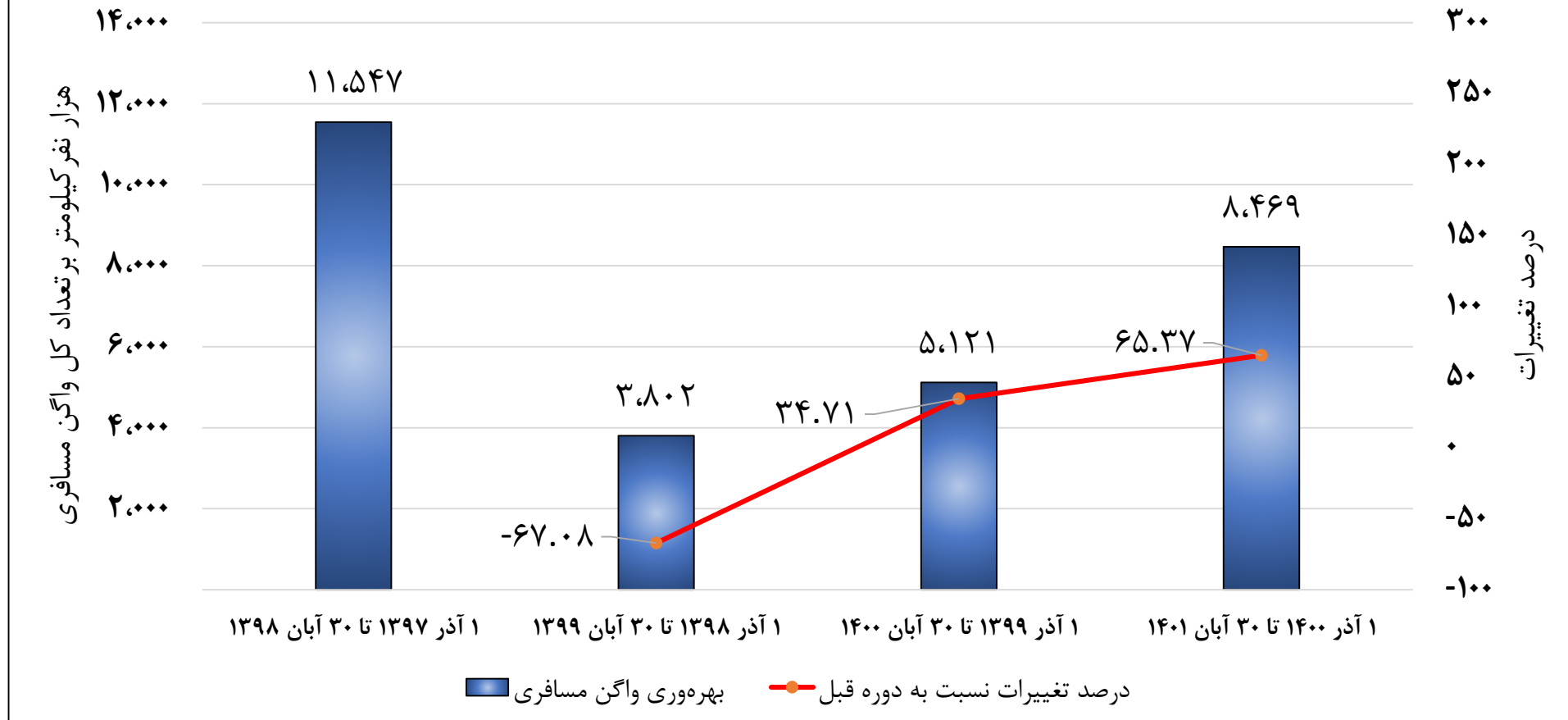
شاخص‌های بخش باری

شاخص‌های بخش مسافری

شاخص‌های بخش نیروی کشش

شاخص	واحد	۱ آذر ۱۳۹۷ تا ۳۰ آبان ۱۳۹۸	۱ آذر ۱۳۹۸ تا ۳۰ آبان ۱۳۹۹	۱ آذر ۱۳۹۹ تا ۳۰ آبان ۱۴۰۰	۱ آذر ۱۴۰۰ تا ۳۰ آبان ۱۴۰۱
تعداد مسافر	هزار نفر	۲۹/۳۱۸	۱۴/۳۵۵	۱۷/۶۴۵	۲۷/۶۴۵
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۵۱.۰۴	۲۲.۹۲	۵۶.۶۷
مسافر کیلومتر	میلیون نفر کیلومتر	۱۹/۹۷۷	۶/۶۷۲	۹/۱۹۳	۱۵/۲۶۲
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۶۶.۶۰	۳۷.۷۸	۶۶.۰۲
جمعیت واگن‌های مسافری	دستگاه	۱/۷۳۰	۱/۷۵۵	۱/۷۹۵	۱/۸۰۲
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۱.۴۵	۲.۲۸	۰.۳۹
بهره‌وری سالیانه واگن‌های مسافری	هزار مسافر کیلومتر به ازای هر واگن	۱۱/۵۴۷	۳/۸۰۲	۵/۱۲۱	۸/۴۶۹
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۶۷.۰۸	۳۴.۷۱	۶۵.۳۷

بهره‌وری واگن‌های مسافری (نفر کیلومتر سالیانه بر تعداد کل واگن‌های مسافری)

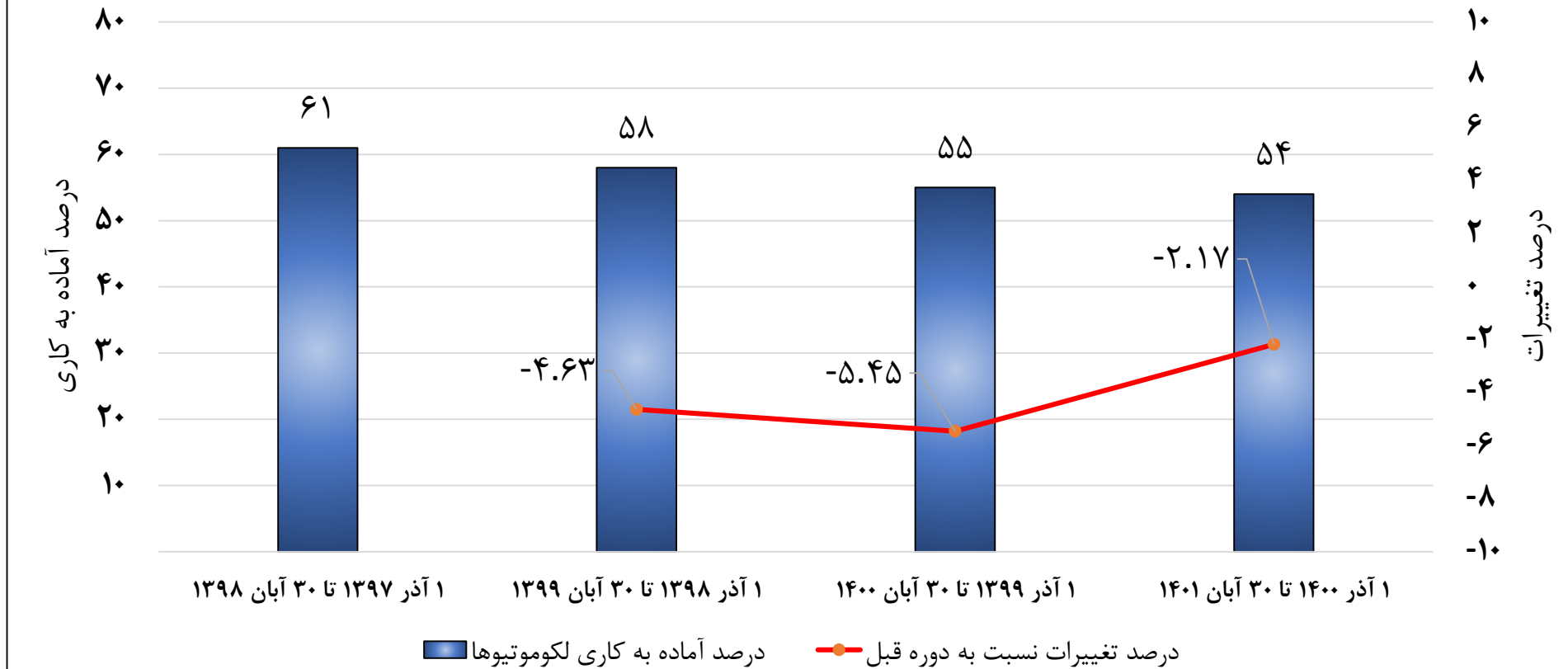
شاخص های بخش باری

شاخص های بخش مسافری

شاخص های بخش نیروی کشش

شاخص	واحد	۱ آذر ۱۳۹۷ تا ۳۰ آبان ۱۳۹۸	۱ آذر ۱۳۹۸ تا ۳۰ آبان ۱۳۹۹	۱ آذر ۱۳۹۹ تا ۳۰ آبان ۱۴۰۰	۱ آذر ۱۴۰۰ تا ۳۰ آبان ۱۴۰۱
تعداد لکوموتیو در سرویس	دستگاه	۵۷۶	۵۵۴	۵۲۶	۵۲۰
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۳.۸۲	-۵.۰۵	-۱.۱۴
تعداد کل لکوموتیو	دستگاه	۹۴۱	۹۴۹	۹۵۳	۹۶۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۰.۸۵	۰.۴۲	۱.۰۵
درصد آماده به کاری لکوموتیوها	درصد	۶۱	۵۸	۵۵	۵۴
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۴.۶۳	-۵.۴۵	-۲.۱۷

درصد آماده به کاری لکوموتیوها (تعداد لکوموتیوهای در سرویس بر تعداد کل لکوموتیوها)

تحلیل

- طی بازه زمانی "یکم آذر ماه ۱۴۰۰ تا سی ام آبان ماه ۱۴۰۱" شاخص تن کیلومتر کل بار ریلی حمل شده نسبت به مدت مشابه قبلی ۱۲ درصد افت داشته است. در همین بازه زمانی شاخص بهره‌وری ماهیانه واگن‌های باری با کاهش شدید و کم سابقه تا حد ۸۳ هزار تن کیلومتر، افت ۱۶ درصدی را نسبت به مدت مشابه قبلی تجربه کرده است.
- شاخص تن کیلومتر بار ترانزیت ریلی حمل شده طی بازه زمانی مذکور ۱۴ درصد نسبت به مدت مشابه قبلی افت داشته است. البته این شاخص نسبت به بازه‌های زمانی "یکم آذر ماه ۱۳۹۸ تا سی ام آبان ماه ۱۳۹۹" و "یکم آذر ماه ۱۳۹۷ تا سی ام آبان ماه ۱۳۹۸" به ترتیب ۳۳۰ و ۱۰۲ درصد بیشتر بوده است. شایان ذکر است که سهم بارهای ترانزیتی از مجموع بارهای ریلی حمل شده بر اساس شاخص تن کیلومتر از سال ۱۳۸۰ تا سال جاری به صورت میانگین ۸ درصد بوده و در بهترین حالت در سال ۱۳۸۳ به ۱۵ درصد رسیده است.

- در بخش مسافری دو شاخص مسافر کیلومتر جابه جا شده و بهره وری واگن های مسافری طی بازه زمانی مذکور نسبت به مدت مشابه قبلی به ترتیب ۶۶ و ۶۵ درصد رشد داشته است. باید توجه داشت که در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به دلیل همه گیری ویروس کرونا و الزام فاصله گذاری در قطارهای مسافری، افت شدیدی در شاخص های بخش مسافری به وجود آمد و رشد آمار این بخش طی چند ماه اخیر به دلیل رفع محدودیت های مربوط به این همه گیری بوده است. اما چنانچه این شاخص ها را در دوره مدیریت جدید راه آهن با بازه زمانی "یکم آذر ماه ۱۳۹۷ تا سی ام آبان ماه ۱۳۹۸" مقایسه کنیم، متوجه کاهش ۲۴ و ۲۷ درصدی دو شاخص مسافر کیلومتر جابه جا شده و بهره وری واگن های مسافری خواهیم شد.
- از مهم ترین روندهای چند سال اخیر بخش حمل و نقل ریلی کشور، کاهش جمعیت لکوموتیوهای آماده به کار بوده است. با توجه به آمار موجود در این گزارش می توان اذعان داشت که طی چند سال اخیر همواره درصد آماده به کاری لکوموتیوها رو به کاهش بوده است. از ابتدای سال ۱۳۹۹ تا کنون حدود ۵۰ دستگاه لکوموتیو باری به دلیل ضعف تعمیر و نگهداری و همچنین رسوب مطالبات بخش خصوصی نزد شرکت راه آهن ج.ا.ا. زمین گیر و از چرخه سیر خارج شده اند.